

Samrådshandling Vattentjänstplan

Beslutad av fullmäktige: 2023-xx-xx/§ xx:

Diarienummer: SBN/2023:227

Dokumentansvarig nämnd: Samhällsbyggnadsnämnden

Dokumentansvarig tjänsteperson: VA/Avfallschef

Vision Policy Strategi Plan Riktlinje

Innehåll

Sammanfattning.....	3
1. Inledning.....	4
2. Planens innehåll.....	4
2.1 VA-utbyggnadsplan.....	4
2.1.1 Principer för utbyggnad av kommunalt VA.....	4
2.1.2 Bedömning av utbyggnadsbehov.....	4
2.1.3 Samtliga områden som bedömts.....	5
2.1.4 Områden där utbyggnadsbehov inte föreligger.....	7
2.1.5 Områden som behöver inventeras.....	8
2.1.6 Områden som bör utredas för utbyggnad.....	9
2.1.7 Prioriteringsordning för utbyggnad.....	9
2.1.8 Tidplan.....	9
2.1.9 Aktiviteter.....	9
2.2 VA-utbyggnad och fysisk planering.....	10
2.3 Handlingsplan allmänt VA.....	10
2.3.1 Verksamhetsområden.....	10
2.3.2 Aktiviteter Verksamhetsområde.....	10
2.3.3 Dricksvatten.....	10
2.3.4 Aktiviteter dricksvatten.....	12
2.3.5 Spillvatten.....	12
2.3.6 Aktiviteter spillvatten.....	12
2.3.7 Dagvatten.....	13
2.3.8 Aktiviteter dagvatten.....	13
2.3.9 Ledningsnät.....	14
2.3.10 Aktiviteter ledningsnät.....	15
2.3.11 Skyfallspåverkan på den allmänna anläggningen.....	15
2.3.12 Aktiviteter skyfallspåverkan.....	16
2.4 Undersökning – Behov av strategisk miljöbedömning.....	16
2.4.1 Vad är en undersökning? Vad är betydande miljöpåverkan?.....	16
2.4.2 Slutsats och ställningstagande.....	17
2.4.3 Miljöchecklista - grund till strategisk miljöbedömning.....	17
3. Ansvar och uppföljning.....	23

Sammanfattning

Vattentjänstplanen innehåller kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses. Planen ska aktualitetsprövas av kommunfullmäktige vart fjärde år.

Mjölby kommun har i dagsläget inga befintliga bebyggelsegrupper som ska anslutas till kommunalt vatten och avlopp. Ett par områden står dock på tur att utredas. Här kan en framtida anslutning till den kommunala anläggningen vara aktuell. I samband med att kommunen detaljplanelägger nya kvarter och områden i tätorterna utökas normalt kommunens verksamhetsområden så att de nya områdena ingår. Vattentjänstplanen pekar på aktiviteter som bör genomföras för att säkerställa att behovet av de allmänna vattentjänsterna långsiktigt tillgodoses.

Planen innehåller även kommunens övergripande bedömning av hur skyfall påverkar de kommunala VA-anläggningarna vid skyfall. Den övergripande analysen visar på att det finns ett mindre antal pumpstationer som kan komma att påverkas vid ett skyfall.

1. Inledning

Första januari 2023 skedde en förändring i Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV). I §6a LAV anges krav på att alla kommuner ska ha en vattentjänstplan, planen ska upprättas innan sista december 2023. Det är kommunfullmäktige som beslutar om antagande och om ändring i vattentjänstplanen och planen ska prövas vart fjärde år och sträcka sig över en period om cirka 10-12 år.

Planen ska innehålla kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses. Den ska också innehålla kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall. Vattentjänstplanen är inte bindande.

Planen är framtagen av samhällsbyggnadsförvaltningen och miljökontoret.

2. Planens innehåll

2.1 VA-utbyggnadsplan

2.1.1 Principer för utbyggnad av kommunalt VA

Enligt lagen om allmänna vattentjänster ska kommunen inrätta verksamhetsområden om det "med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang". I praktiken har detta tolkats som att kommunen är skyldig att bygga ut vatten och avlopp om det finns cirka 20–30 fastigheter med behov av detta, men även till färre fastigheter om det finns särskilda hälso- eller miljöskäl. Kommunens skyldighet inträder dock först när vatten och avlopp inte kan ordnas genom enskilda lösningar. Enligt ändring i lagen om allmänna vattentjänster som trädde i kraft 2023, ska vid bedömningen av behovet särskild hänsyn tas till förutsättningarna att tillgodose behovet av en vattentjänst genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön.

2.1.2 Bedömning av utbyggnadsbehov

Bebyggelsegrupper i kommunen som av hälso- eller miljöskäl skulle kunna omfattas av ett kommunalt VA-ansvar har identifierats och bedömts i denna plan med utgångspunkt från tidigare upprättad VA-plan.

Vid framtagande av VA-plan 2012 identifierades bebyggelsegrupper med hjälp av en multikriterieanalys (MCA). Först identifierades bebyggelsegrupper genom att det på varje hus inom kommunen sattes en cirkel med 50 meter i radie. Där

cirklarna överlappade varandra skapades en bebyggelsegrupp. I MCA användes sen 15 olika kriterier. Kriterierna värderades olika vilket gav en samlad totalpoäng för varje bebyggelsegrupp, där samlad bebyggelse gav högst poäng. De grupper med 10 poäng eller mer ansågs som prioriterade. I områden med lägre poäng ansågs att enskilda lösningar kunna kvarstå.

Revidering av VA-plan genomfördes 2019. Ny fullständig MCA gjordes inte utan tidigare analyser utvärderades och uppdaterades med ny kunskap, bland annat utifrån genomförd avloppsinventering av miljökontoret. Vid revideringen av VA-planen 2019 identifierades inga framtida utbyggnadsområden för dagvatten.

Vattentjänstplanen går igenom redovisade bebyggelsegrupper från 2019 med aktuell bedömning av prioritering för VA-utbyggnad. Sedan revidering 2019 har Öjebro och Öjebroporten fått kommunalt VA/verksamhetsområde VA.

Som ytterligare underlag har också Länsstyrelsernas GIS-stöd för prövning och tillsyn av små avlopp använts. GIS-stödet riskvärderar hur stor påverkan är från små avlopp bland annat utifrån miljökvalitetsnormer för ytvatten samt naturlig retentionspotential. GIS-stödet värderar risken för påverkan till följd av kvävebelastning, fosforbelastning samt ur hälsoskyddssynpunkt. För kväve gäller att risknivån för hela kommunen till den absolut största delen är "Ingen risk" med mindre delar "liten risk". För fosfor och hälsoskydd varierar risknivån mer. Vägledande för bedömning av miljöskyddsrisik har därför varit påverkan av fosfor.

Behovet av utbyggnad av kommunalt VA kan påverkas av hur de nedan beskrivna bebyggelsegrupperna utvecklas. Ökad bebyggelse och förtätning kan innebära ett kommunalt ansvar.

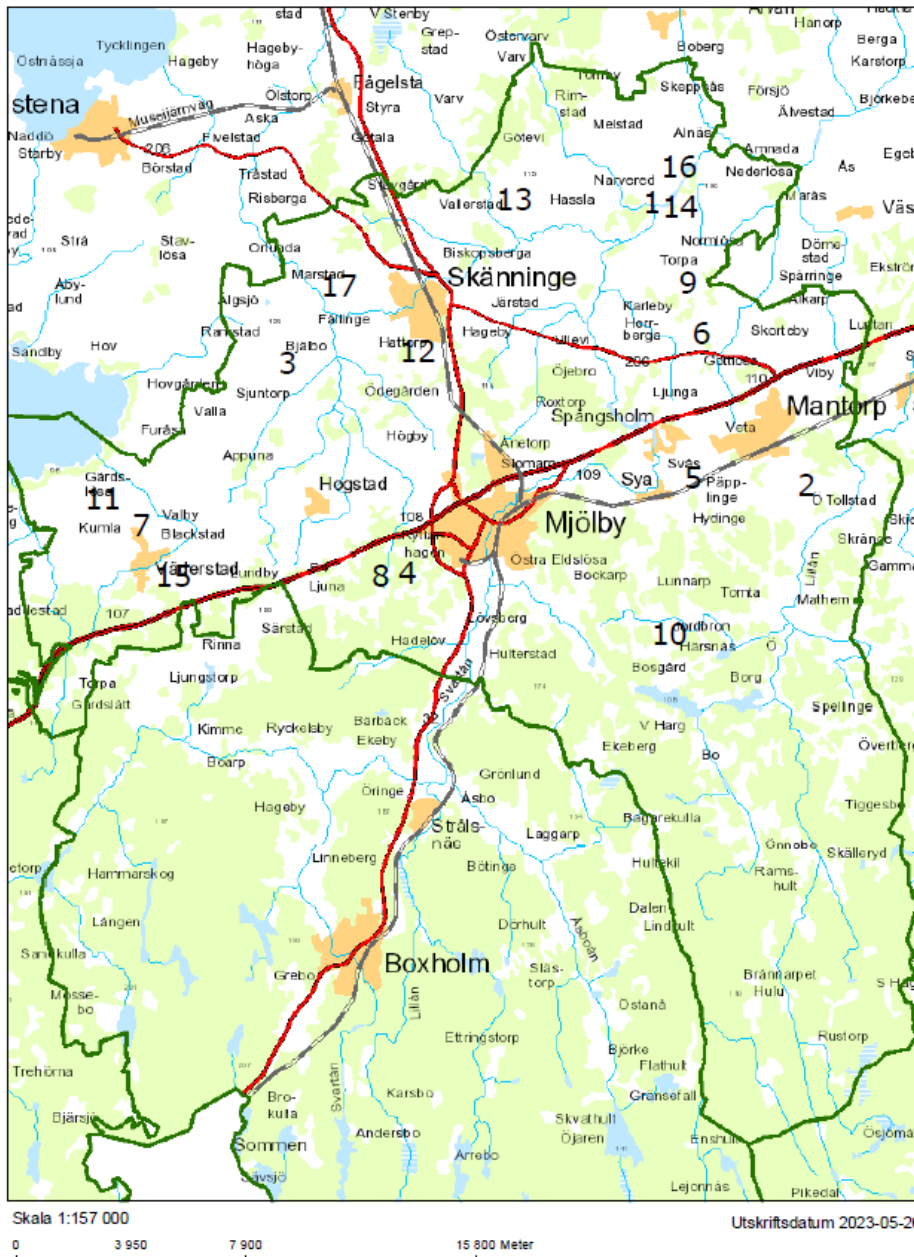
2.1.3 Samtliga områden som bedömts

Identifierade bebyggelsegrupper redovisas i tabell 1. För översiktskarta med samtliga bebyggelsegrupper, se figur 1. För mer detaljerade kartor över bebyggelsegrupperna, se bilaga 1.

Tabell 1

Bebyggelsegrupp ej behov av kommunalt VA men bör utredas.
1. Del av Normlösa (utanför VO)
2. Östra Tollstad
Bebyggelsegrupp ej behov av kommunalt VA. Inventering av avlopp bör genomföras.
3. Bjälbo
4. Hallevadsvägen
5. Päpplinge
Bebyggelsegrupp ej behov av kommunalt VA.
6. Gottlösa-norr
7. Vallsberg
8. Gullstigen

9. Normlösa Torpa-ost
10. Härsnäs
11. Tyttorp
12. Skänninge-Sunnanå
13. Vallerstad
14. Normlösa-Åstorp-söder
15. Väderstad-Viby
16. Normlösa – Norra Tolebro
17. Marstad

Figur 1 Översiktskarta över beskrivna bebyggelsegrupper.

2.1.4 Områden där utbyggnadsbehov inte föreligger

I områdena angivna i tabell 2 bedöms inte kommunalt ansvar för VA föreligga. I samtliga områden har nya enskilda avlopp anlagts efter inventering av miljökontoret. Enligt GIS-stöd för prövning och tillsyn av små avlopp är risken för påverkan liten ur såväl miljö- som hälsoskyddssynpunkt. Information saknas om att situationen vad gäller vattenförsörjning skulle motivera utbyggnad av kommunalt VA.

Tabell 2.

Område	Antal fastigheter/hus	Beskrivning
Gottlösa-norr	22/17	Nya enskilda avloppsanläggningar i samband med inventering 2017/2018. Ingen risk miljöskydd, liten risk hälsoskydd enligt GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp
Vallsberg	20/18	Nya enskilda avloppsanläggningar i samband med inventering 1996/1997. Kommunalt vatten. Ingen risk miljöskydd och hälsoskydd enligt GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp.
Gullstigen	15/12	Nya enskilda avloppsanläggningar i samband med inventering 2011. Ingen risk miljöskydd och hälsoskydd enligt GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp.
Normlösa Torpa-ost	15/11	Nya enskilda avloppsanläggningar i samband med inventering 2017/2018. Ingen risk miljöskydd och hälsoskydd enligt GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp.
Härsnäs	14/9	Nya enskilda avloppsanläggningar i samband med inventering 2011. Mycket liten risk miljöskydd enligt GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp. För hälsoskydd till största delen liten risk. Ingen information om vattenproblem.
Tyttorp	20/12	Nya enskilda avloppsanläggningar i samband med inventering 1996/1997. Ingen risk hälsoskydd enligt GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp, liten risk miljöskydd.
Skänninge- Sunnanå	17/10	Nya enskilda avloppsanläggningar i samband med inventering 2010. Kommunalt vatten i delar av området. Ingen risk miljöskydd och hälsoskydd enligt GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp.

Vallerstad	11/11	Nya enskilda avloppsanläggningar i samband med inventering 2000. Ingen risk hälsoskydd enligt GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp, ingen till liten risk för miljöskydd.
Normlösa-Åstorp-söder	16/9	Nya enskilda avloppsanläggningar efter inventering 1998. Ingen risk miljöskydd och hälsoskydd enligt GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp.
Väderstad-Viby	15/15	Nya enskilda avloppsanläggningar i samband med inventering 1996/1997. Ingen risk miljöskydd och hälsoskydd enligt GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp.
Normlösa – Norra Tolebro	13/7	Nya enskilda avloppsanläggningar i samband med inventering 1994-1998. Ingen till liten risk hälsoskydd enligt GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp, ingen till liten risk för miljöskydd.
Marstad	14/10	Nya enskilda avloppsanläggningar i samband med inventering 2001. Ingen till väldigt liten risk miljöskydd och hälsoskydd enligt GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp.

2.1.5 Områden som behöver inventeras

Avlopp i dessa områden har ej inventerats fullständigt. Kunskap om situationen vad gäller avlopp och dricksvatten är därför inte fullständig. För alla tre gäller att de ligger långt från ytvatten, och att mycket liten risk föreligger för påverkan på miljö- och hälsoskydd enligt GIS-stöd. Sammantaget bedöms därför dessa områden inte vara aktuella för utbyggnad av kommunalt VA. Däremot bör avloppen inventeras för att öka kunskapen och, om nödvändigt, förbättra avloppen. Se tabell 3 för dessa områden.

Tabell 3.

Område	Antal fastigheter/hus	Beskrivning
Bjälbo	11/24	Delvis inventerat 2008, inventering bör fullföljas. Långt från ytvattenrecipient. Ingen till mycket liten risk miljöskydd, mycket liten till liten risk hälsoskydd enligt GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp.
Hallevadsvägen	11/11	Bör inventeras. Långt från ytvattenrecipient. Ingen till mycket liten risk miljöskydd, ingen risk hälsoskydd enligt GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp.

Päpplinge	19/11	Bör inventeras. Långt från ytvattenrecipient. Ingen till mycket liten risk miljöskydd, ingen risk hälsoskydd enligt GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp.
-----------	-------	---

2.1.6 Områden som bör utredas för utbyggnad

I båda dessa områden, se tabell 4, har avloppsinventering genomförts och avlopp anlagts. Något tydligt ansvar att bygga ut kommunalt VA bedöms inte föreligga då antalet hus är begränsat, de bedöms ha begränsad påverkan på recipienter, kända problem med dricksvatten saknas, och avlopp inrättats efter inventering. Då båda områdena ligger nära verksamhetsområden bör ändå en utbyggnad utredas.

Tabell 4.

Område	Antal fastigheter/hus	Beskrivning
Del av Normlösa (utanför VO)	20/15	Liten risk för påverkan miljöskydd, ingen risk hälsoskydd enligt GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp. Ligger nära Svartån, och Normlösa samhälle som är kommunalt verksamhetsområde för VA. Bör utredas för eventuell anslutning till kommunalt dricksvatten och spillvatten.
Östra Tollstad	36/21	Ingen till mycket liten risk för påverkan miljöskydd, för hälsoskydd risk i delar av området enligt GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp. Bör utredas för kommunal anslutning i samband med att Furuträd byggs ut.

2.1.7 Prioriteringsordning för utbyggnad

Mjölby kommun saknar idag områden där det finns ett tydligt behov att bygga ut allmänt VA. Större bebyggelsegrupper saknas som inte redan har kommunalt VA, och som bedöms påverka recipient eller där kända problem finns för vattenförsörjning. Någon prioriteringsordning eller plan för utbyggnad, utöver utökningar av befintliga verksamhetsområden, saknas därför.

2.1.8 Tidplan

Tidplan för utbyggnad saknas då inga bebyggelsegrupper finns där behov bedöms föreligga i dagsläget. De aktiviteter som planeras genomföras är inventering av avlopp i tre bebyggelsegrupper. Inventering görs av miljökontoret, 2025-2028. Utredning av eventuell anslutning till Normlösa (utanför VO) samt Östra Tollstad saknas.

2.1.9 Aktiviteter

- Ny multikriterieanalys eller motsvarande genomförs.
- Inventering av avlopp enligt plan.

2.2 VA-utbyggnad och fysisk planering

I samband med att kommunen detaljplanelägger nya kvarter och områden i tätorterna utökas normalt kommunens verksamhetsområden så att de nya områdena ingår. Möjligheterna att tekniskt lösa utvidgningen av de aktuella verksamhetsområdena ingår som en väsentlig del av arbetet med att ta fram en detaljplan.

I arbetet med en ny översiktsplan för kommunen avseende landsbygden och de mindre orterna har kommunens VA-plan varit ett planeringsunderlag. I samrådsversionen till översiktsplan har detta skett i form av rekommendation om att tillkommande bebyggelse ibland annat alla större bebyggelseområden och alla områden som bedömts mer ingående i VA-planen ska prövas genom detaljplan. På så sätt skapas en strukturerad utredningsprocess där en helhetslösning för den aktuella bebyggelsegruppen kan göras. I den kommer då ingå en prövning av hur vatten och avlopp kan och bör anordnas.

2.3 Handlingsplan allmänt VA

2.3.1 Verksamhetsområden

Ett verksamhetsområde är ett avgränsat område inom vilket kommunen har ansvaret att tillhandahålla vattentjänster till alla fastigheter inom området. Vattentjänsterna kan vara alla eller något av dricksvatten, spillvatten och dagvatten. Ett verksamhetsområde är juridiskt viktigt, eftersom området utgör den gräns inom vilket vattentjänstlagen, VA-taxan och allmänna bestämmelser för användandet av Mjölby kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggningar (ABVA) gäller.

Det är kommunfullmäktige som fattar beslut om verksamhetsområde. Fastigheter inom ett verksamhetsområde har rätt till beslutade vattentjänster, men också skyldigheter, till exempel att betala anslutnings- och bruksavgifter.

Den som äger den allmänna VA-anläggningen kallas VA-huvudman. I Mjölby kommun är ansvaret för den allmänna VA-anläggningen delegerat till samhällsbyggnadsnämnden.

I stora drag består Mjölby kommuns verksamhetsområde av tätorterna Mjölby, Mantorp, Spångsholm, Sya, Skänninge, Väderstad, Hogstad, Normlösa, Västra Harg, Önnebo, Skeppsås och Öjebro.

2.3.2 Aktiviteter Verksamhetsområde

- Löpande uppdatering av verksamhetsområdet. Området behöver ses över, och vid behov revideras, minst en gång om året. Intern rutin behöver uppdateras.

2.3.3 Dricksvatten

Det finns fem kommunala vattenverk i kommunen. Högby grundvattenverk har konstgjord infiltration. Vatten från Svartån pumpas till Högbyåsen för att renas naturligt i marken och pumpas ut på ledningsnätet. Verket försörjer orterna Mjölby, Mantorp, Spångsholm, Sya, Skänninge, Väderstad, Hogstad och Öjebro

I Skeppsås, Önnebo, Normlösa och Västra Harg finns små grundvattenverk som försörjer respektive ort med dricksvatten.

Mjölby kommun har generellt god tillgång till dricksvatten men under längre perioder av varmt väder och torka kan tillgången minska. Bevattningsförbud har inte behövt införas än men under den extremt varma sommaren 2018 diskuterades åtgärden. Undantaget är Normlösa där vattentillgången är begränsad och där VA-huvudmannen märker av när många abonnenter använder vatten samtidigt till exempel som bevattning under torra perioder. Här finns risk för att bevattningsförbud införs.

Högbyåsen bedöms vara i gott skick och dess kvalitet långsiktigt hållbar. Den bedöms därmed kunna användas för dricksvattenförsörjning under en lång tid framöver. Men för att ytterligare säkerställa att åsen kan användas som resurs för dricksvatten på lång sikt bedöms ett ytvatten av bättre kvalitet än Svartåns vatten behövas. Klimatförändringarna kan dessutom leda till att vattenkvaliteten i Svartån försämras med ökad vattentemperatur och en ökad brunifiering av vattnet. Därför undersöks möjligheten att ersätta råvattnet från Svartån med råvatten från Vättern. Vätterns vattenkvalitet är generellt mycket god och kräver endast mindre behandling för att utgöra ett tjänligt dricksvatten. Att infiltrera vatten från Vättern bedöms därmed medföra att Högbyåsens förmåga att leverera ett grundvatten av god kvalitet kan bibehållas även på mycket lång sikt. Befintligt vattenuttag ur Svartån planeras sen utgöra reserv för de fall då uttag från Vättern inte kan göras. Under 2023 planeras att ansöka om tillstånd för uttag av ytvatten från Vättern. Som en del i tillståndsprcessen ska samråd hållas, vilket planeras att genomföras under sommaren/hösten 2023. Tillstånd- och samrådsprocessen samt utbyggnadsprocessen för uttag av vätternvatten hanteras inte i vattentjänstplanen.

Planer finns på att utöka Högby vattenverk med fler säkerhetsbarriärer samt förbättra skalskydd runt dricksvatten- och satellitbrunnar. Nytt borrhål utreds under 2023 i Önnebo vattenverk.

Vattenskyddsområde

För att skydda vårt dricksvatten och råvattentillgången nu och för framtiden finns det vattenskyddsområden. Mjölby kommun har fastställt skyddsområden för Högby, Skeppsås, Normlösa och Västra Harg vattentäkter.

Reservvatten och brandvatten

Reservvattentäkt saknas i dagsläget. Infiltrationen i Högby är indelad i två områden. Dessa båda saknar koppling mellan sig och kan användas oberoende av varandra. Det betyder att om ett område förorenas eller skadas på något sätt kan det andra området användas. Dock finns inte kapacitet och vattendom i område 2 för att kunna försörja alla abonnenter. De mindre vattenverken saknar reservvatten. Till dessa orter måste vatten köras ut i tank.

En brand- och släckvattenplan samt en nödvattenplan är under framtagande. Beredskapsplan för vatten och avlopp finns.

Enskilt dricksvatten

Fastighetsägare utanför det kommunala verksamhetsområdet för dricksvatten har eget ansvar att ordna sin dricksvattenförsörjning. I ansvaret ingår att se till att vattentillgången är god, nu och på sikt, samt att kvaliteten på vattnet är god.

Grävda brunnar är känsliga för att grundvattenytan höjs och sänks naturligt. Under torra perioder kan därför vattentillgången bli dålig. Även vattnets kvalitet kan förändras. Det är fastighetsägarens ansvar att skaffa sig kunskap om sin vattenförsörjning så att de kan ställa rätt krav om de behöver göra åtgärder, till exempel om man behöver göra en ny brunn eller installera vattenfilter.

Om brunnen har sinat kan man under vardagar och dagtid hämta dricksvatten med egna medtagna vattendunkar på kommunens anläggning på Ramstadgatan.

2.3.4 Aktiviteter dricksvatten

- Se över och uppdatera vattenskyddsområden samt upprätta där det saknas.
- Aktiviteter kopplat till besparing av vatten.
- Färdigställ nödvattenplan.
- Färdigställ brand- och släckvattenplan.
- Uppdatera beredskapsplan.
- Åtgärder för förbättrad dricksvattenkvalitet.

2.3.5 Spillvatten

Det finns fyra kommunala reningsverk. Mjölkkulla reningsverk är det största och renar avloppsvatten från Mjölby, Mantorp, Spångsholm, Sya, Skänninge, Väderstad, Hogstad och Öjebro. Orterna Normlösa, Västra Harg och Önnebo har var sitt mindre reningsverk. Skeppsås har enskilda anläggningar.

Mjölkkulla reningsverk har nyligen byggts om för att klara villkoren för kväve och för att möta upp kommande belastning. 2022 byggdes en ny rötkammare som ger förbättrad drift och redundans för slamhanteringen tillsammans med ett nytt rötrestlager. Kommunen planerar att bygga en slamplatta för slammet från reningsverket samt en spolplatta för slammet från ledningsnät och vattenläckor. På denna spolplatta ska inte slammet från dagvattenbrunnar hanteras.

Mjölkkulla reningsverk arbetar kontinuerligt med att leta utsläppskällor av metaller och näringsämnen eller annat som kan påverka spillvattnet, slammet eller reningsprocessen negativt. Reningsverket är certifierat enligt Revaq. Certifieringen syftar till att få ett slam som kan återföras som växtnäring på åkermark.

2.3.6 Aktiviteter spillvatten

- Underhållsplan för spillvattenanläggningarna.

2.3.7 Dagvatten

2021 antogs "Dagvattenpolicy" av kommunfullmäktige samt "Riktlinjer för dagvatten i Mjölby kommun" av kommunstyrelsen.

Policyn beskriver grundprinciperna för hantering av dagvatten i Mjölby kommun med målet att uppnå en långsiktigt hållbar dagvattenhantering.

- Dagvattnet ska inte ha en negativ påverkan på miljön, hälsa eller egendom.
- Kommunens förvaltningar ska gemensamt arbeta för en hållbar dagvattenhantering och samarbeta med fastighetsägare och exploatörer i dagvattenfrågan.

Riktlinjerna syftar till att ge vägledning och konkreta åtgärder för att nå policyn genom att ge ett gemensamt synsätt på dagvattenhantering. Genom att arbeta efter riktlinjerna, uppfylla riktvärden och följa upp åtgärder får Mjölby kommun en långsiktigt hållbar dagvattenhantering.

Belastningen på det allmänna dagvattensystemet från enskilda fastigheter, andra fastigheter och allmän platsmark ska minimeras, vid planläggning ska målet vara lokalt omhändertagande. Höga dagvattenflöden ska utjämnas nära källan och krav på rening ska ställas där det behövs för att minska belastningen på allmänna dagvattensystemet och recipienten. Där det är möjligt ska utformningen bidra till rekreations-, natur- och estetiska värden.

Det bedrivs ett kontinuerligt arbete inom Mjölby kommun med att förtydliga och förbättra ansvarsområden, arbetssätt, samordning i planfrågor mm gällande dagvattenhanteringen i en förvaltningsövergripande dagvattengrupp.

Inom Mjölby kommun finns utbyggda dagvattennät inom verksamhetsområdet och avledning av dagvatten sker till diken och vattendrag. Det finns ett fåtal områden/gator där spill- och dagvatten fortfarande är kombinerade system där dagvatten leds till reningsverk. Arbetet pågår fortlöpande med att separera ovidkommande vatten från spillvattensystemet, detta utförs ofta i samband med arbete på andra VA-ledningar, ledningsnät eller asfaltering.

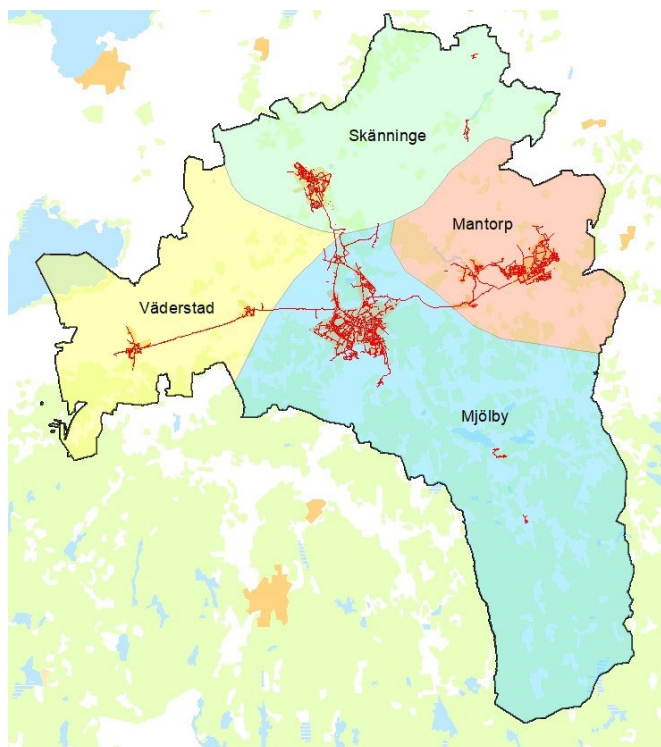
2.3.8 Aktiviteter dagvatten

- Rutiner för beställning och granskning av externa projekteringsuppdrag.
- Översyn av VA-taxan m a p dagvatten.
- Aktualisering av Samhällsbyggnadsprocessen för att förtydliga ansvar och roller i plan- och exploateringsärenden.
- Framtagande av kommunövergripande rutin för hantering av dagvatten i plan- och bygglovsärenden.
- Upprätta skötselplaner för nya och gamla dagvattenobjekt, samt revidera befintliga skötselplaner.
- Ta fram riktlinjer för utformning av dammar.
- Säkerställa att dagvattenanteringen lyfts tidigt i planarbete samt följa upp detta under hela arbetets gång.
- Säkerställa att dagvattenutredningar görs vid detaljplaner.

- Utredda dagvattnets kvalitet för att kunna bedöma om och i så fall var reningsbehov föreligger.

2.3.9 Ledningsnät

Ledningsnätet i Mjölby är till stor del utbyggt efter 50-talet, med tyngdpunkt på 70-talet, och är drygt 650 km långt med mer än 14 000 anordningar, som exempelvis ventiler och brunnar. I likhet med övriga Sverige har förnyelsetakten för ledningsnätet i Mjölby under en längre tid varit låg vilket medfört ett eftersatt förebyggande underhållsarbete. Andelen akuta åtgärder har av samma orsak varit hög.

Figur 2 Översiktspild ledningsnätets utbredning

VA-organisationen inom Mjölby kommun arbetar för att följa upp, utreda orsaker till samt åtgärda utläckage av dricksvatten och tillskott av ovidkommande vatten till spillvattnet. Detta görs bland annat genom installation av flödesmätare på dricksvattennätet för att kunna analysera producerad mängd mot förbrukad mängd vatten vilket ger en indikation om var på nätet det kan finnas vattenläckor. I förnyelsearbetet har vattenledningar med många vattenläckor prioriterats och antalet läckor har minskat kraftigt sedan 2019.

Genom att filma avloppsledningar kan statusen på ledningarna analyseras och problem med skadade ledningar, otäta skarvar och rötter med mera upptäckas och planerade åtgärder, som till exempel underhållsspolning, utförs för att minska behovet av akuta åtgärder.

För att planera och följa upp drift- och underhållsåtgärder på ledningsnätet finns det en drift- och underhållsgrupp som arbetar för att underhålla, utreda och analysera VA-ledningsnätets funktion och händelser på nätet. Genom detta arbete skapas förutsättningar för att minimera driftstörningar på nätet.

2.3.10 Aktiviteter ledningsnät

- Upprätta tydliga rutiner och instruktioner för kontroll av VA-anläggningar och anordningar, samt uppdatera dessa vid behov.
- Analysera och effektivisera arbetssätt vid kontroll av VA-anläggningar.
- Översyn och uppdatering av strategisk förnyelseplan 2023.
- Utveckla mätning och övervakning på ledningsnätet.
- Utreda hur vattenmätarnas funktion att detektera avvikelser på ledningsnätet kan användas i underhållsarbetet.

2.3.11 Skyfallspåverkan på den allmänna anläggningen

Kommunen ska i Vattentjänstplanen redogöra för vilka åtgärder som krävs för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid ökad belastning på grund av skyfall.

Kommunen har ett ansvar enligt Plan och Bygglagen att beakta och ta hänsyn till klimataspekter och skyfall vid planläggning och framtagande av detaljplaner.

Vid planering av nya dagvattensystem, ny bebyggelse, dimensioneras dessa för avledning av regn med återkomsttid upp till 30 år enligt Svenskt vattens publikation P110. Vilken återkomsttid som är dimensionerande beror på vilken typ av bebyggelse som dagvattensystemet anordnas för. VA-huvudmannen är skyldig att ta hand om dagvattnet inom ett verksamhetsområde dock omfattar ansvaret inte skyfall.

Vid extrema regn kommer dagvattensystemens kapacitet inte att vara tillräcklig och marken kan bli mättad. När detta händer sker avrinning även på markytan vilket kan leda till översvämning i områden med otillräcklig markavrinning eller som betecknas som instängda.

Som underlag för bedömning av ett skyfalls påverkan på de allmänna VA-anläggningarna har använts den GIS-analys (lågpunktskartering) som gjordes av WSP i klimatanpassningsarbetet, 2020.

Avgränsningar

- Kravet på analys och åtgärder omfattar endast kommunala VA-anläggningar.
- Prioriterade allmänna VA-anläggningar anses vara reningsverk, vattenverk, pump- och tryckstegringsstationer, reservoarer.
- Lågpunktskarteringen, gjord i Scalgo LIVE, redovisar djup och utbredning för ett 100-års regn.

Analys

De anläggningar där det bedöms finnas en risk för påverkan vid skyfall är de som i lägpunktskarteringen visat sig vara placerade inom ett område med ett vattendjup större än 0,3 m samt att det är ett instängt område eller att orsaken till att vatten ansamlas inte kunnat uteslutas på grund av osäkerheter i modellen, till exempel att det inte tas hänsyn till trumma under väg som leder till befintligt vattendrag. Analysen av vad påverkan blir tar inte hänsyn till eventuella bräddavlopp i systemen utan beskriver effekter uppströms pumpstationerna.

För de objekt där det identifierats en risk för påverkan vid skyfall behöver förutsättningarna studeras vidare och en slutlig bedömning av översvämningsrisken och lämpliga åtgärder genomförs. Detta arbete kommer att utföras i kommande klimatanpassningsarbete inom Mjölby kommun.

Den övergripande analysen har gett resultatet att tre spillvattenpumpstationer (SPU) samt tre dagvattenpumpstationer (DPU) riskerar påverkad funktion vid skyfall.

DPU3 och DPU10 avleder dagvatten från tunnlar för gång- och cykelväg under RV32 respektive spåren vid Mantorps station. Om funktionen påverkas innebär detta att passage i de två GC-tunnlarna kan komma att hindras.

DPU33 är placerad i ett instängt område i Mjölbys sydöstra del, där också SPU194 är placerad. Dagvattenåtgärder är planerade för att avleda det nya planområdet Norra Eldslösa för att inte öka dagvattenbelastningen till DPU33. Om spillvattenpumpstationen påverkas finns det risk för cirka 20 villor och cirka 15 parhus påverkas uppströms stationen.

I SPU67, Mantorp har vid stora regnmängder tidigare gått full med resultatet att ett antal villor översvämmades. Detta kan ha berott på inläckage om nu är åtgärdat. Stationen är placerad inom ett instängt område och ytterligare utredning krävs om utförda åtgärder är tillräckliga eller om risken kvarstår.

SPU29 pumpar allt spillvatten från Väderstad till pumpstationen i Hogstad och området har ett större inläckage som bör utredas. Vid en påverkan på pumpstationen på grund av skyfall kan stora delar av Väderstad påverkas.

2.3.12 Aktiviteter skyfallspåverkan

- Fördjupad utredning av skyfallspåverkan inklusive eventuellt åtgärdsbehov
- Utredning om utförda åtgärder är tillräckliga, till exempel för SPU67.

2.4 Undersökning – Behov av strategisk miljöbedömning

2.4.1 Vad är en undersökning? Vad är betydande miljöpåverkan?

Enligt miljöbalken ska det till en plan eller ett program som krävs i lag göras en strategisk miljöbedömning. Om den kan antas medföra en *betydande miljöpåverkan* på miljön, hälsan och hushållningen med mark, vatten och andra resurser ska det även upprättas en miljökonsekvensbeskrivning. För varje plan ska det därför göras en *undersökning*, för att avgöra och ta ställning till om

detaljplanen kan antas påverka så pass mycket att en strategisk miljöbedömning och miljökonsekvensbeskrivning ska tas fram.

Vad som avgör om en plan har *betydande miljöpåverkan* eller inte styrs dels av lagstiftning (förordningen om miljökonsekvensbeskrivningar 2017: 955) och är dels en avvägning av de sammantagna inverkanse faktorerna samt lokala förutsättningar.

Vattentjänstplanens *undersökning* redovisas nedan under rubrik *Slutsats och ställningstagande* som tagits fram med hjälp av en miljöchecklista.

2.4.2 Slutsats och ställningstagande

Vattentjänstplanen är övergripande till sin karaktär och beskriver i första hand framtida åtgärder vars syfte är att förebygga negativ miljöpåverkan. De idag kända framtida åtgärder som har lite större omfattning – nytt råvattenuttag i Vättern, med sammanhörande överföringsledning till Mjölby – kommer behöva prövas i särskild ordning. Vattentjänstplanen reglerar inte förutsättningarna för denna prövning.

Vattentjänstplanen bedöms inte ge upphov till betydande miljöpåverkan. Någon miljökonsekvensbeskrivning behöver inte upprättas och någon strategisk miljöbedömning behöver inte genomföras.

2.4.3 Miljöchecklista - grund till strategisk miljöbedömning

Miljöchecklistan nedan utgör ett underlag för en samlad bedömning av den inverkan som vattentjänstplanens genomförande medför på miljön, hälsan och hushållningen med mark, vatten och andra naturresurser.

Beskrivning av planen	
Planens storlek och innehåll	<p>Vattentjänstplanen omfattar hela Mjölby kommuns yta. I vattentjänstplanen redovisas dels vilka områden som idag omfattas av kommunala verksamhetsområden, dels vilka områden som tidigare bedömts kunna bli aktuella för utbyggnad av kommunalt VA, dels vilka områden där enskilda vatten- och avloppslösningar bedöms vara lämpliga även på sikt. Här analyseras även hur de befintliga allmänna vatten- och avloppsanläggningarna påverkas av skyfall.</p> <p>I planen beskrivs också på en översiktlig nivå vilka övergripande åtgärder som kommunen anser behöver vidtas för att vidmakthålla och utveckla de allmänna vatten- och avloppsanläggningarna. Däremot anger inte planen villkor för några åtgärder eller nya anläggningar.</p>

Kulturvärden

	Byggnadsminnen, fornlämningar eller andra skyddade kulturmiljöer samt riksintressen.
Kommentar:	<i>Vattentjänstplanen innehåller inga åtgärder med känd geografisk utbredning.</i>
	Andra värdefulla kulturmiljöer, t.ex. känsliga landskapsavsnitt eller områden upptagna i kommunens kulturmiljöprogram.
Kommentar:	<i>Vattentjänstplanen innehåller inga åtgärder med känd geografisk utbredning.</i>

Planens påverkan

Beskrivning	Vattentjänstplanen bedöms inte påverka några kulturvärden.
-------------	--

Naturvärden

	Skyddad natur, t.ex. Natura 2000-områden, naturreservat, biotopskyddsområden och riksintressen
Kommentar:	Nytt uttag av råvatten i Vättern behöver prövas i särskild ordning.
	Strandskyddszoner
Kommentar:	Nytt uttag av råvatten i Vättern behöver prövas i särskild ordning.
	Övrig värdefull natur, t.ex. objekt i kommunens naturvårdsprogram
Kommentar:	Vattentjänstplanen innehåller inga åtgärder med känd geografisk utbredning.
	Fridlysta eller rödlistade växt- eller djurarter
Kommentar:	Vattentjänstplanen innehåller inga åtgärder med känd geografisk utbredning.
	Vattenområden klassade som vattenförekomster av vattenmyndigheten
Kommentar:	Nytt uttag av råvatten i Vättern behöver prövas i särskild ordning.
	Viktiga spridningssamband mellan de naturtyper som förekommer
Kommentar:	Vattentjänstplanen innehåller inga åtgärder med känd geografisk utbredning.

Planens påverkan	
Beskriv planens påverkan på de ovan beskrivna naturvärdena.	
Beskrivning	Nytt råvattenuttag i Vättern samt överföringsledning mellan Vadstena och Mjölby kan ge upphov till miljöpåverkan. Vattentjänstplanen reglerar dock inte förutsättningarna för de kommande prövningar som måste göras innan slutligt beslut om genomförande kan fattas.

Materiella värden	
	Vattenskyddsområde (7 kap. 21- 22 §§ MB; SFS 1998:1252; Skyddad natur)
Kommentar:	Vättern och Högby vattentäkt utgör vattenskyddsområde. Nytt uttag av råvatten behöver prövas i särskild ordning.
	Jord- och skogsbruk (3 kap 4 § MB)
Kommentar:	Dragning av ny överföringsledning för dricksvatten mellan Vadstena och Mjölby påverkar marginellt pågående markanvändning genom de ledningsschakter som kommer behöva genomföras. Planen i sig reglerar dock inte den slutliga sträckningen.
	Riksintresse för fyndigheter av ämnen eller material (3 kap 7 § MB)
Kommentar:	Ingen påverkan.
	Riksintresse för anläggningar för industriell produktion, energiproduktion, energidistribution, kommunikationer, vattenförsörjning eller avfallshantering (3 kap 8 § MB)
Kommentar:	Ingen påverkan.
	Riksintresse för totalförsvaret (3 kap 8 § MB)
Kommentar:	Ingen påverkan.
Planens påverkan	
Beskriv planens påverkan på de ovan beskrivna materiella värdena.	
Beskrivning	Nytt råvattenuttag i Vättern samt överföringsledning mellan Vadstena och Mjölby kan ge upphov till miljöpåverkan. Vattentjänstplanen reglerar dock inte förutsättningarna för de kommande prövningar som måste göras innan slutligt beslut om genomförande kan fattas.

SAMRÅDSHANDLING

Risker för människors hälsa eller miljön	
	Extrema naturhändelser (t.ex. stormar, höga vattenstånd, översvämning, ras och skred, torka, värmebölja, lavin, erosion, jordbävning, epidemier, extrem kyla)
Kommentar:	Vattentjänstplanen påverkar inte risken för att extrema naturhändelser ska uppstå. Däremot kartläggs på en preliminär nivå hur skyfall kan påverka de allmänna VA-anläggningarnas funktion, vilket ger underlag för en närmare åtgärdsanalys. Förslaget om att förbereda för att kunna använda Vättern som vattentäkt ger förutsättningar att på ett bättre sätt bibehålla en god vattenkvalitet även vid torka.
	Olyckor (t.ex. farliga anläggningar, farligt gods, brand, trafikolycka inkl. tåg- och flygolycka)
Kommentar:	Vattentjänstplanen påverkar inte riskerna för eller konsekvenserna av olyckor.
	Verksamheter eller störningar som medför risk för omgivningen (t.ex. buller, vibrationer, ljus, lukt, damm, sot, luftföroreningar inklusive allergiframkallande ämnen, utsläpp till vatten, markföroreningar)
Kommentar:	I vattentjänstplanen föreslås inte några nya avloppsanläggningar som skulle kunna ge upphov till luktstörningar.
	Miljökvalitetsnormer för utomhusluft
Kommentar:	Ingen påverkan.
	Miljökvalitetsnorm för vatten
Kommentar:	Den långsiktiga utbyggnaden av det allmänna avloppsnätet kan på sikt bidra till att förbättra vattendragens status.
Planens påverkan	
Beskriv planens påverkan på de ovan beskrivna riskerna för människors hälsa och för miljön.	
Beskrivning	Ingen påverkan.

Sammanvägd bedömning			
Påverkans totaleffekt			
Kan planen antas medföra påverkan på kulturvärden?	Obetydlig	Viss	Stor
Kan planen antas medföra påverkan på naturvärden?	Obetydlig	Viss	Stor
Kan planen antas medföra påverkan på sociala värden?	Obetydlig	Viss	Stor
Kan planen antas medföra påverkan på materiella värden?	Obetydlig	Viss	Stor
Kan planen antas medföra påverkan på risker för människors hälsa eller för miljön?	Obetydlig	Viss	Stor
Bedömning	Vattentjänstplanen är övergripande till sin karaktär och beskriver i första hand framtida åtgärder vars syfte är att förebygga negativ miljöpåverkan. De idag kända framtida åtgärder som har lite större omfattning – nytt råvattenuttag i Vättern, med sammanhörande överföringsledning till Mjölby – kommer behöva prövas i särskild ordning. Vattentjänstplanen reglerar inte förutsättningarna för denna prövning.		
Kan planens omfattning medföra betydande miljöpåverkan?			
Kan möjliga effekter till följd av planen föranleda att allmänhetens behov av information är betydande?			
Beskrivning	Vattentjänstplanen ger i sig inte förutsättningar för genomförande av några faktiska åtgärder. De åtgärder som kan ge upphov till miljöpåverkan kommer prövas i egen ordning enligt miljöbalken.		
I vilken utsträckning har planen betydelse för andra planers miljöpåverkan?			
Beskrivning	Vattentjänstplanen och kommunens VA-plan utgör underlag för kommunens översiktsplanering. Genom att i översiktsplanen beakta de andra planerna förebyggs potentiella miljöproblem kopplade till bristfälliga vatten- och avloppsanläggningar genom rekommendationer kring var ny bebyggelse är lämplig respektive mindre lämplig.		

I vilken utsträckning har planen betydelse för genomförande av gemenskapens miljölagstiftning?	
Beskrivning	Genom en välfungerande allmän vatten- och avloppsanläggning förebyggs försämringar av vattendragens vattenkvalitet.
Slutsatser och fortsatt arbete	
Vattentjänstplanen bedöms inte ge upphov till betydande miljöpåverkan. Någon miljökonsekvensbeskrivning behöver inte upprättas och någon strategisk miljöbedömning behöver inte genomföras.	

3. Ansvar och uppföljning

VA/Avfallschef är dokumentansvarig och representanter från samhällsbyggnadsförvaltningen och miljökontoret ska gemensamt revidera planen var fjärde år.

Samhällsbyggnadsnämnden bereder inför aktualitetsprövning i Kommunfullmäktige. Vid ändring av planen fastställer Samhällsbyggnadsnämnden samråds- och utställningshandling, och planen skickas på remiss till berörda nämnder.

Kommunfullmäktige prövar aktualiteten av Vattentjänstplanen vart fjärde år.

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Telefon: 010-234 50 00
E-post: samhallsbyggnad@mjolby.se
Burensköldsvägen 11-13, 595 80 Mjölby

